

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

eramentum poenitentiae, debere necessarium praecedere absolutionem, non tamen necessarium debere quoque praecedere confessionem.

80. Ratio primae partis est, quia absolutio sacramentalis est per modum sententiae judicialis, quae necessarium supponit accusationem rei: accusatio autem rei in hoc iudicio, integratur ex confessione & dolore poenitentis; cum enim sit iudicium voluntarium, & reconciliativum peccatoris cum Deo necessarium supponit utrumque, quia nec sine noticia peccatorum, potest Sacerdos poenitentem absolvere, nec sine cognitione doloris ipsum cum Deo reconciliare. Ex quo inferes, absolutionem datam sine praevia contritione vel attritione, esse invalidam, & confessiones ita factas esse necessarium repetendas.

81. Probatur etiam secunda pars ex communi praxi fidelium, nam poenitentes credunt se suo muneri satisfacisse, dummodo atterantur, vel conterantur ante absolutionem: Confessarii quoque post audita peccata, poenitentes excitant ad dolorem & propositum imposterum non peccandis; & antequam ipsis absolutionem impendant, eos hortantur, ut actum contritionis vel attritionis eliciant; quod frustra fieret, si contritio vel attritio, deberet necessarium confessionem praecedere.

ARTICULUS V.

An, & quo jure, teneatur ille qui est in peccato mortali, elicere actum contritionis, & quandomodo obliget tale praeceptum?

§. I.

Prima pars quaesiti duplici conclusione resolvitur.

Dico primò, speciali praecepto tenentur omnes qui sunt in peccato mortali, actum contritionis elicere; in lege tamen nova, sufficit attritio cum Sacramento.

82. Prima pars probatur, nam ut recte annotavit S. Thomas 3. part. quaest. 85. art. 5. ad 2. recta ratio distat ex triplici capite debere nos peccati poenitere. Primò ex lege iustitiae, ut satisfaciamus quantum possumus pro injuria illata. Secundo ex lege charitatis erga Deum, quae nos obligat ad Deum amandum super omnia, ac detestandum quicquid illi displicet, atque ad ipsius amicitiam recuperandam, si per peccatum eam perdidimus. Tertiò ex lege amoris proprii boni, quae tenemur nostris spiritualibus necessitatibus subvenire, aeternamque animae nostrae ruinam vitare. Prior obligatio est ex vi praecepti poenitentiae per se, aliae duae sunt ex praecepto charitatis, & ex praecepto spei, id est amoris boni nostri supernaturalis: Ergo omnes qui sunt in peccato mortali, actum contritionis elicere tenentur, speciali praecepto.

83. Confirmatur: Omnes tenemur speciali praecepto charitatis ad procurandam salutem spirituales proximo; in hoc enim fundatur praeceptum fraternae charitatis, & correctionis. Ergo à fortiori ad procurandam salutem spirituales nobis, quia arctiori vinculo tenemur nostram quam proximi salutem procurare. At contritio est necessaria ad salutem omnibus qui sunt in peccato mortali; quia salus nostra consistit in perfecta reconciliatione cum Deo, ad quam ne-

cessaria est contritio: Ergo speciali praecepto tenentur omnes qui sunt in peccato mortali, actum contritionis elicere.

Secunda pars patet ex dictis supra art. 7. ostendimus in lege nova attritionem cum Sacramento aequivalere contritioni, & reddere hominem de attrito contritum: unde si ille qui est in peccato mortali possit suscipere Sacramentum poenitentiae, & justificari ac reconciliari Deo per attritionem, cum Sacramento, non obligatur ad contritionem, nisi forte in articulo mortis, de quo infra.

Dico secundò, praeceptum contritionis non esse tantum positivum, id est à sola Deo libera voluntate profectum, sed etiam naturale, iure ipsi naturali obliget. Ita D. Thomas 3. part. quaest. 84. art. 7. ad 1. ubi ait, *De iure naturali esse quod aliquis poeniteat de malis quae fecit*, Et quaest. 86. art. 6. ad ultimum, dicit poenitentem esse de jure naturali.

Ratio etiam id suadet. Primò quia jure naturali tenetur quisque satisfacere quantum potest pro injuria alteri illata: Ergo multo magis tenetur peccator per contritionem Deo satisfacere pro injuria quam peccando ipsi intulit. Secundo, quia sicut jure naturali tenemur jus divinum illatum servare, ita & laesum, quoad fieri potest, per poenitentiam reparare. Tertiò, quia sicut jure naturali tenemur amare Deum, ita & ejus amicitiam conservare, ac recuperare, quando illam per peccatum mortale amisimus. Denique quia jure naturali tenetur homo amare proprium bonum, ac proinde se liberare à tantomalo, quantum est peccatum, & aeternae damnationis periculum.

§ II.

Obviunt objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem: Praecepto speciali opponitur speciale peccatum: Atqui finalis impenitentia quae opponitur poenitentiae seu contritioni, non est speciale peccatum, sed tantum quadam circumstantia peccati illius, in quo peccator permanet, atque perseverat: Ergo non datur speciale praeceptum de poenitentia seu contritione.

Respondetur, impenitentiam finalem intelligi posse duplicem, Prima, quae est sola & modo in peccato permanentia seu continuatio, abstinendo ab eo quod peccator nolit de eo continere actum positivo contritionis, formali, vel virtuali, & haec est impenitentia finalis improprie dicta, quae non importat malitiam specie distinctam a malitia peccati quod continuatur, sed solum circumstantiam temporis, quae accidentariò tantum arguet peccati malitiam. Secunda est, quae ultra permanentiam in peccato, dicit formale vel saltem virtuale propositum voluntatis, nunquam poenitendi; & haec est speciale peccatum, oppositum speciali praecepto contritionis. Solutio est D. Thomae in 2. dist. 43. quaest. 1. art. 3. ad 3. ubi ait: *Sicut perseverantia dicitur dupliciter. Uno modo est virtus specialis, prout dicit propositum perseverandi in bono incepto usque ad finem. Et alio modo est circumstantia aliarum virtutum, quae ad mortem, ita etiam & impenitentia, secundum quod dicit propositum non poenitendi. Et species peccati in Spiritum Sanctum: secundum autem quod dicit permanentiam in peccato usque ad mortem, negando peccati poenitentiam, si est actus*

dens & circumstantia aliorum peccatorum

88. Obijcies secundò: Non sunt multiplicandæ obligationes sine necessitate: Atqui nulla est necessitas inducendi specialem obligationem ad eliciendum actum contritionis; satis enim est, si homo doleat de peccatis commissis ex motivo charitatis: Ergo non debet admitti speciale præceptum penitendi, & eliciendi actum contritionis, supposito quod incidamus in peccatum mortale.
89. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ratio enim naturalis dicitur, dolendum esse de peccato, non solum ut opponitur bono divino, quod pertinet ad charitatem, sed etiam in quantum lædit jus divinum, & ad illud detestandum, quatenus est offensæ Dei, quod spectat ad penitentiam, & per actum contritionis adimpletur.

90. Obijcies tertio contra secundam conclusionem: Omnia præcepta naturalia continentur in præceptis Decalogi, vel formaliter, vel virtualiter: Sed præceptum contritionis neutro modo continetur in præceptis Decalogi; non quidem formaliter, ut constat evidenter ex eorum inductione; nec etiam virtualiter, cum per evidentem consequentiam ex nullo eorum possit inferri esse contritendum de peccatis: Ergo præceptum contritionis non est naturale.

91. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, præceptum enim contritionis continetur virtualiter in primo Decalogi præcepto; ex hoc enim quod quis tenetur Deum colere, tenetur ex consequenti dolere de peccatis ut sunt injuria Deo facta. Item eo ipso quod tenemur ad diligendum Deum super omnia, obligamur ad detestandum quidquid illi displicet, atque ad recuperandum ejus amicitiam, si per peccatum eam amiserimus.

92. Obijcies quartò: Deus non potest in præceptis naturalibus dispensare: Sed in nova lege dispensavit in præcepto contritionis; ut enim diximus in prima conclusione, in lege nova ad implendum præceptum penitentiae, sufficit attritio cum Sacramento: Ergo præceptum contritionis non est naturale, sed positivum.

93. Respondeo primo, quod licet Deus non possit dispensare in præceptis naturalibus negativis, & permittere quod homo eliciat aliquem actum lege naturæ prohibitum, v.g. odium Dei, vel mendacium, quia illi actus sunt intrinsecè mali; bene tamen in præceptis affirmativis, & quantum ad cessationem actus; potest enim dispensare quod homo per totam vitam non eliciat actum religionis vel charitatis; & hoc modo dispensavit in lege gratiæ, quod attritio cum Sacramento sufficiat loco contritionis.

94. Respondeo secundò, quod cum satisfactio hominis ad Deum, exigat ipsam acceptari à Deo, potuit Deus non quidem dispensare in præcepto satisfactiois pro peccatis, seu contritionis, sed esse contentus minori, scilicet attritione, cum Sacramento; unde potius mutatum est medium, manente semper obligatione præcepti.

95. Ex dictis inferes, quod in omni statu naturæ humanæ qui fuit ab initio mundi huc usque, id est tam in lege naturæ, quam in lege Mosaica, homines qui in peccatum mortale inciderunt, fuerunt obligati ad actum contritionis; quia obligatio quæ oritur ex jure naturali, ad omnem statum naturæ humanæ se extendit. Unde Tridentinum sess. 14. cap. 4. sic ait: *Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis*

Tom. V.

A motus necessarius. Similiter in statu naturæ puræ, citra ullum præceptum Dei positivum, & citra elevationem ad statum gratiæ; peccator obligatus fuisset per actum contritionis naturalis, Deo ut auctori naturæ pro peccato satisfacere, eique reconciliari.

§. III.

Alia difficultas expeditur.

B Dico tertio, neque statim ac peccatum commissum est, neque statim ac occurrit memoria peccati commissi, tenetur homo actum contritionis elicere. Est contra Alensem, D. Bonaventuram, Paludanum, Sylvestrum, & alios, existimantes peccatorem teneri ad eliciendum actum contritionis, quoties peccata menti occurrunt.

Probatum conclusio quoad primam partem: 96. Præceptum de contritione est affirmativum: Atqui ea est conditio præceptorum affirmativorum, ut non obligent semper ac pro semper, sed tantum aliquo determinato tempore, & positus quibusdam circumstantiis propter quam peccator teneatur conteri statim atque peccatum committit, ut patebit ex solutione objectionum: Ergo peccator non tenetur conteri statim atque peccatum commissum est. Ex quo etiam probatur secunda pars, nam peccatum commissum occurrere memoriæ, non est circumstantia, quæ posita, statim obliget præceptum affirmativum contritionis.

Confirmatur: Non minus præceptum charitatis obligat ad diligendum Deum, quàm contritionis ad detestandum peccatum. At sola memoria seu recordatio Dei, non obligat ad actualem illius dilectionem: Ergo nec sola recordatio peccati, ad actualem ejus detestationem.

Dico secundò, præceptum contritionis non obligat ad detestandum peccata nondum remissa 97. diebus festis. Est contra Marsilium, Angelum, & Gabrielem, existimantes, præceptum contritionis saltem diebus dominicis, & festivis obligare; quia in his tenemur vacare cultui divino, auditioni Missæ, aliisque orationibus, ad quod necessarium est affectum peccati deponere, & Deo per contritionem reconciliari. Pro hac sententia solet etiam citari Scotus in 3. dist. 32. qu. unica §. quantum ad secundum, qui tamen loquitur de actu dilectionis, sed videtur par esse ratio de contritione in peccatore.

Probatum breviter conclusio, quam docent communiter Theologi: Ex usu fidelium & consuetudine satisfit præcepto de sanctificandis festis, si & ab operibus servilibus absteineatur, & missa ac officium divinum audiat, quorum neutrum cogit contritionem. Unde de omissione præcepti contritionis in diebus festis, nec se accusant fideles in confessione, nec Confessarii de illo interrogare solent, quod non leve indicium est, nequaquam extare tale præceptum. Nec obstat quod finis præcepti colendi dies festos, sit animam Deo sanctificare, nam ut communiter dicitur: non semper finis præcepti cadit sub præcepto.

Confirmatur: Non semper diebus festis tenemur elicere actum dilectionis Dei, cum quo connectitur detestatio peccatorum nondum remissorum, menti occurrentium: Ergo nec actum contritionis quo peccata nondum remissa expressè & formaliter detestemur.

Ecc iij

Dico